

תורת הקרבנות

לימוד קדשים בעיון אליבא דהלכתא

תורת הקרבנות

גליון חודשי ללומדי סדר קדשים אליבא דהלכתא

יו"ל ע"י מכון "תורת הקרבנות" בנשיאות הרבנים הגאונים :

רבי ברוך שמואל הכהן דויטש, רבי דוד כהן, רבי חיים מאיר הלוי שטיינברג, רבי נתן הכהן קופשיץ שליט"א

בגליון:

- חיוב נשים בבנין בית המקדש
 - בענין אויר שבין הכבש למזבח
ממך הגר"ש אלישיב זצוק"ל
 - גזיעת הקומץ בדופני הכלי
 - בענין לינה בשמן שבמזורה
 - לשון ההפרשה בקרבן פסח
 - נוסח הברכות במקדש
 - סדר הקרבת קרבנות יולדת עשירה
 - בטעם הקדמת החטאת לעולה
 - פסול קרבן הכשרים להקרבה
- דיני פסח שני

כבודה של תורה

דול היה המעמד, מרומם ומרגש. בזה אחר זה נכנסו ובאו לומדי הכוללים, מבני ברק, מירושלים יחד עם תלמידי חכמים חשובים שליט"א אשר באו לפאר את מעמד הסיום למסכת זבחים. מסכת זו נלמדה במשך שנים מספר אליבא דהלכתא ב'חבורת הכהנים' שבכולל פוניבז', ועתה סיימו אותה בס"ד ברוב פאר והדר.

גדולי התורה, יושבי על מדין, ראשי הכוללים ועוד ועוד אשר באו לחגוג את הסיום יחד עם הלומדים החשובים, הביעו בדבריהם את התפעלותם הרבה מהלימוד המעמיק במסכת המרכזית בסדר קדשים,

עיונים בהלכה

הגאון רבי יעקב סטפנסקי שליט"א

חיוב נשים בבנין בית המקדש

תב הרמב"ם בפ"א מביה"ב הי"ב יוהכל חייבין לבנות ולסעוד בעצמן ובממונם אנשים ונשים כמקדש המדברי, ובכס"מ שם דכתיב "ויבואו האנשים על הנשים כו' וכל אשה חכמת לב בידיה טווי".

וצ"ע האיך למד משם הרמב"ם שנשים חייבות, והרי אפשר שרק התנדבו ואף שפטורות היו, וכן הוא מפורש ברמב"ן קידושין דף לו. וז"ל ואי קשיא לך הא כתיב דבר אל בני ישראל ויקחו לי תרומה וכתוב ויבאו האנשים על הנשים, איכא למימר נשים מעצמן הביאו כו' עכ"ל הרמב"ן וכן הוא בריטב"א שם. ודברי הרמב"ם צ"ע מני"ל למילף ממקדש המדבר חיובא לנשים.

ומריש אמינא לנפשאי דהראיה מהא שטו את העיזים, ואם לאו שאינן מחויבות לא היו מניחין לעשות את המשכן ע"י מי שאינו מחויב בדבר, [ולא מיבעיא לר"ת דנשים פסולות לאגוד הלולב ולעשות ציצית מאחר שאינן מחויבות, (ודעת כמה האחרונים דלר"ת גם נשים פסולות לטוית החוטין, ולא רק להטלתם בבגד, ודלא כהט"ז בסי' י"ד סק"א), אלא אף אם אין פסול בדבר מ"מ זה בודאי שעדיפות המצוה הוא ליעשות ע"י המחויב בדבר].

אלא דלדברי הזבח תודה שאין דין צביעה לשמה, וממילא מסתבר שגם אין דין טויה לשמה [דהרי בתוס' במנחות מב: ובסנהדרין מח: מבואר דלמ"ד דלא בעי טויה לשמה ה"ה דלא בעי צביעה לשמה בציצית], א"כ מהא דטו את העיזים אין ראיה לכשרות הנשים, שהרי גם צביעת התכלת נעשה בכלל מבלי מעשה הכשר, וממילא ה"ה טוית החוטין ככה"ג כשר לאריגה, ומני"ל להרמב"ם שהנשים חייבות בבנין המשכן וצ"ע.

ואגב אוסיף, שהאחרונים הקשו על הרמב"ם הנ"ל אמאי נשים חייבות בבנין המקדש הא הוי מ"ע שהזמ"ג שהרי אין בונין את המקדש בלילה, (ומשי"כ בקה"י שבועות סי' ט"ז לתרץ לעני"ד צ"ע). אך הפשוט שהרמב"ם ס"ל דקיום המצוה במה שביהמ"ק בנוי הוא בין ביום ובין בלילה, שהרי בודאי החיוב שיהא ביהמ"ק גם בלילה, ורק מעשה הקמתו הוא דווקא ביום, ובכה"ג לא חשיב זמ"ג. ולא דמי לחיוב מילת האב על בנו דמבואר בתוס' קידושין כט. דהוי ז"ג, דהתם איירי לענין חיוב האב על בנו, דעל האב מוטל לעשות המעשה מילה, וקיום המצוה הוא בבן, אך קיום מילת הבן אה"י לא הוי זמ"ג, ועכ"פ בדעת הרמב"ם בודאי י"ל כהנ"ל ופשוט.

פנינים מאוצרותיו של
מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל

בענין אויר שבין הכבש למזבח

הרה"ג רבי נחום באדנער שליט"א

כתבו התוספות בפסחים דף עז ע"א ד"ה אויר קטן היה בין כבש למזבח - בלא אויר נמי היה יכול לקיים מצות זריקה אלא לכך היה אויר שע"י כך יזכור לזרוק.

והקשה מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל, דהנה יש להקשות איך אפשר כלל לשנות בצורת המקדש, והרי מקרא מלא דיבר הכתוב הכל בכתב עלי השכיל, שאין רשאי לשנות בבנין המקדש, וע"כ דכיון דעשו לול הרי שהיה על כך צווי מפורש, שתהיה הזריקה באופן זה, וא"כ איך כתבו התוס' שאפשר היה לא לעשות אויר זה, וצ"ע. עכ"ד.

ושמא יש לומר דהנה כתב הריטב"א בחולין דף פ"ג ע"ב ד"ה וליבטליה שדוקא אחרי גמר הבניה אין להוסיף עליו מצד הכל בכתב, אבל "בתחלת בנינו" מותר, עכ"ד. ולפי"ז י"ל שכן ס"ל לתוס', והיינו שבאמת לא היה ציווי על אותו אויר אלא שעשאוהו מעצמם בתחלת הבנין לצורך היכר, ולכך כתבו התוס' שהיה אפשר לקיים את הדין של זריקת האימורין בלי אויר.

וע"י בחכם צבי [הובא בגליון הש"ס להגרע"א] שהקשה מהגמ' בזבחים, ששם מבואר טעם אחר ממה שכתבו כאן התוס'.

וז"ל שו"ת חכם צבי סימן קנ"ג: תוס' פ' כיצד צולין ע"ז ע"א ד"ה אויר קטן וכו', בלא אויר נמי היי יכול לקיים מצות זריקה אלא לכך היה אויר שע"י כך יזכר לזרוק עכ"ל. תימא לי דאישתמיט להו תלמוד ערוך בזבחים פ' קדשי קדשים דף ס"ב ע"ב שאל ר"ש בן יוסי בן לקוניא את רבי יוסי אומר היה רשב"י אויר יש בין כבש למזבח וכו' למערכה דלוקה הוא זורק התם משום דלא אפשר, פ"י וא"כ ל"ל קרא אע"כ קרא אתא לאשמועינן דיש אויר כדפירש"י. רב פפא אמר כי דם מה דם אויר קרקע מפסיקו אף בשר אויר קרקע מפסיקו, הרי דלשתי הלשונות גזה"כ הוא שיהא אויר קרקע מפסיקו וצ"ע, עכ"ל.

וביאר מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל די"ל שיש בזה מחלוקת הסוגיות, ומדויק כן מהגמ' עצמה, שכאן לא מוזכר מה שמוזכר שם, ולכן תוס' כאן נקטו כפי סוגיתנו שאין תנאי שיהיה אויר ע"מ שיהיה דרך זריקה, אלא הוי היכר בעלמא, ודלא כהחכם צבי שרצה להשוות הסוגיות. [והוסיף שאין לתרץ שהתוס' לשיטתם בזבחים ס"ב שאויר "קרקע" לאו דוקא, כי סו"ס אויר דוקא, ואילו בפסחים מבואר בדבריהם שאפילו האויר אינו בדוקא].

שנולים אליו ידיעת והבנת גדרי ההלכה בסוגיות המסכת, וזאת ע"י אברכים 'כהנים' נבחרים מלומדי הכולל שע"י ישיבת פוניבז'.

ניכר היה כי גדולי הדור אשר הגיעו להשתתף במעמד הגדול ובראשם מרן הגאון רבי חיים קניבסקי שליט"א, התרגשו מאד למראה ריבוי הכהנים לומדי הכוללים בבני ברק ובירושלים העמלים מדי יום ביומו על סוגיות הגמ' בסדר קדשים, ובפרט מהעובדה שמטרת הלימוד להעלות את מסקנת ההלכה בכל סוגיא וסוגיא, כדי לדעת כיצד לשמש בפועל בעבודת בית המקדש.

זכות הלימוד בכוללים לביורור הלכות הקודש והמקדש, תעמוד לידינו מייסד ומחזיק הכוללים הנדיב הדגול רבי יעקב שליט"א ומשפחתו ולכל המסייעים להצליח בכל אשר יפנו ולראות אך טוב וחסד כל ימי חייהם, ויזכו לחזות בקרוב בבנין ציון וירושלים ולראות כהנים בעבודתם, לויים בדוכנם וישראל במעמדם במהרה בימינו אמן.

בדבד נתבשרנו על פתיחת מסגרת לימוד לימי "בין הזמנים" לבחורים כהנים מבחירי הישיבות החשובות, ללימוד הלכות מעשה הקרבת הקרבנות, מתוך עיון והעמקה בסוגיות הגמ' בזבחים אליבא דהלכתא.

על מנת להרחיב את ידיעותיהם של הלומדים אשר אינם בקיאים בנבכי המסכת, הוציא בס"ד מכוון "תורת הקרבנות" חוברת מיוחדת עם מראי מקומות מפורטים על עניני עבודת זריקת הדם, ובו ליקוט נרחב מספרי הראשונים והאחרונים אשר דנו בנושא אליבא דהלכתא.

תשואות חן לראש הישיבה הגאון רבי צ. פ. שליט"א יוזם ישיבת בין הזמנים יחודית זו, אשר נטל על עצמו את עול החזקת הלימוד לשם שמים ולקירוב הגאולה, ויה"ר שיזכה לאורך ימים ושנים להרבות במפעליו הכבירים לתורה וליר"ש בבריות גופא ונהורא מעליא, ולראות מהרה בביאת משיח צדקנו יחד עם כל ישראל אמן.

בשמחה רבה הננו לבשר על פתיחת כולל חדש בבני ברק לפנה"צ ללימוד קדשים בעיון אליבא דהלכתא.

בראשות הכולל עומד הגאון רבי משולם משולמי שליט"א הידוע מכבר בסברותיו המעמיקות ובניתוחו הבהיר בעניני הלכה למעשה, כאשר בכולל לומדים בס"ד אברכים נבחרים כהנים וישראלים השקועים בעולמו של סדר קדשים, המקווים להשיג את התועלת מהלימוד המשותף בסוגיות הגמ' אליבא דהלכתא, בכדי לדעת להורות את הדרך ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו, כאשר יבנה בית המקדש במהרה ויהיו כל ההלכות נוגעות למעשה.

ברכתנו לראש הכולל שליט"א, ללומדים החשובים ולנדיב היקר החפץ בעילום שמו, שיזכו לקיים בפועל את מצוות הבאת והקרבת הקרבנות בביאת גואל צדק ובבנין בית המקדש במהרה בימינו אמן.

בית יער הלבנון

אסיפת תגובות לגליונות קודמים

שם ובזבחים דתיפוק ליה משום אויר הכלי ככלי ולהנ"ל הקושיא לב' הצדדים דשם, ובאחרונים חילקו בין זבחים למנחות (ועי' בהדרת קודש הלי מעה"ק פ"ד צה"ק ס"ק קנ"ד). והגרי"ז מחדש דלא מהני אויר כלי למעשה קידוש וכמובא בגליון הנ"ל, והדברים נאמרו על קו' זו].

ולענין מה שהביא הת"ח הנ"ל מהסוגיא שם ז' א' ומתוס' שם דמתקדש גם כשמחזיר להביסא כשהוא יחד עם שאר הסולת ומבואר בתוס' דזה משום דמין במינו אינו חוצץ, והעיר שם דאם מוכח דצריך נגיעה ממש, צריכים לחדש דמין במינו אינו חוצץ נחשב כנגיעה ממש עכת"ד.

אמנם ידועין דברי הרמב"ן בהלכותיו בבכורות פ"ג דלמד מתוך הסוגיא בכורות ט' ב' דלא נחשב כנגיעה בפטר רחם ע"ז, [והוסיף דגם רב אשי דאומר דהוי כמין במינו דאינו חוצץ אמר כן רק דרך דחויא וקיי"ל דאין זה מקדש בכה"ג דצריך נגיעה], וא"כ צ"ע לכאוי עדיין, אם לא דנימא דתוס' חולק על הרמב"ן הנ"ל. ונראה דאולי יתכן לחלק בין קידוש פסולים דאף אם יוצא מדברי התוס' דגם לזה צריך נגיעה, אך י"ל דדי בזה שאין חציצה שיתקדש לפסול, משא"כ בקידוש כשרים יצטרך מעשה קידוש ע"י נגיעה דוקא.

ולעיקר ההערה מדברי התוס' ז' א' הנ"ל, יתכן דהפסק השיריים של המנחה גרע יותר לעכב קידוש הקומץ דלא שייך קידוש הקומץ כשמעורב עם השיריים דכל קידושו לקדש הקומץ הנקרב דוקא, ולזה י"ל דמין במינו אינו חוצץ סגי לסלק העיכוב הנ"ל, ואם נימא כן נראה דמתחזק הדברים הנ"ל לומר דכל דבריהם לענין לקדש לפסול דיועיל אבל לקדש כשרים חוץ מזה שיתכן דצריך נגיעה ממש ומין במינו לא יועיל וכנ"ל ניתוסף בזה עוד כעת שלא יועיל הקידוש בקומץ כשמעורב עם שירייו כדי לחול עליו חלות קידוש להכשירו להקטרה, [ומה דמבואר במשנה מנחות כ"ג א' דנתערב קומצה בשיריה דלא יקטיר ואם הקטיר עלתה לבעלים מיירי דנתערב דוקא לאחר קידוש קומץ ופשוט], ולפי זה אין לדון כלל מדבריהם לענין קידוש כשרים.

בברכת התורה

תגובות בנידון נגיעת הקומץ בדופני הכלי

הגאון רבי חיים מאיר הלוי שטיינברג שליט"א

מה שהסתפק הרב יוסף הלוי שטראוס בדין קידוש הקומץ, האם הקומץ מתקדש ע"י שהוא נמצא בתוך הכלי, או דכדי להתקדש צריך שיגע הקומץ בדופני הכלי. תמהני איך העלים עין מגמ' ערוכה במנחות י"א א' בעי רב פפא דבקה לקומץ בדפני דמנא מאי תוך כלי בעינן והאיכא או דלמא הנחה בתוכו בעינן וליכא, תיקו. ופרש"י דבקה לקומץ, בשעת קידושו וכו'.

הרה"ג רבי אליהו חיים הלוי לרנר שליט"א

קיבלתי בס"ד את הגליונות, ויש להתפעל מהתועלת הגדולה שיש בגליון מסודר, הנותן חיזוק עצום לעורר את הלימוד החשוב שבסדר קדשים אליבא דהלכתא, וגדול יהיה כבוד הבית הזה.

בגליון "תורת הקרבנות" לחודש שבט נסתפק הרב יוסף הלוי שטראוס שליט"א בענין קידוש הקומץ, האם הקידוש ע"י שהקומץ בתוך הכלי ודי בכך או דלמא צריך שהקומץ יגע בדפני הכלי כדי להתקדש ע"י הכלי.

וראוי להזכיר האיבעיא במנחות י"א א' דבעי רב פפא דבקה לקומץ בדפניה דמנא מאי, תוך כלי בעינן והאיכא או דילמא הנחה בתוכו בעינן וליכא, ומשמע לכאוי דגם שיהא נקרא תוך הכלי היינו דוקא בנגיעה בדפנות הכלי, אלא דמסתפק ר"פ אי סגי במונח ודבוק לדפנות, או דצריך שתהא הנחה בתוכו ודיבוק בדפנות לא הוי מונח 'בתוכו', אבל שיהא רק בתוך אויר מחיצות הכלי לא סגי דאלי"כ אין מקום להסתפק שם דהרי עכ"פ הוי בתוך מחיצות הכלי. [וכן משמע מזה שמסתפקין דוקא במדובק לדפנות, אלא דזה יש לדחות דנקט כן רק משום המציאות דאלי"כ הרי זה ע"כ יפול לתוכו ויהא מונח שם וי"ל].

וכן נראה מלשון הח"ח זצ"ל בתורת הקדשים אות ה' להצריך נגיעה בשוליו דוקא עי"ש. [ובזה הקשה הגרי"ז

תגובות בענין לינה בשמן שבמנורה

התגובות נכתבו על מאמרו של הרה"ג רבי יעקב משה כהן שליט"א.
תוכן המאמר יובן מתוך דברי המשיבים

הגאון רבי חיים מאיר הלוי שטיינברג שליט"א

איתי בגליון 9 של תורת הקרבנות מה שכתב הרב יעקב משה כהן בענין לינה בשמן שבמנורה. וברצוני להעיר אי אלו הערות.

ודבריו נסובו לגבי נס חנוכה לתי' התוס' הרא"ש שבכל לילה כלה רק חלק מהשמן ושאר השמן נשאר וזה דלק בשאר הלילות, והקשה ע"ז דא"כ השמן נפסל בלינה כיון שנתקדש במנורה.

ובתחילה כתב ע"פ מש"כ הרמב"ם בהל' פסוה"מ פ"ג הי"ח דכלי שרת מקדשין פסולין, ולכן אפילו אם נפסל בלינה – הי' השמן כשר להקרבה. וכתב שהוא דוחק ע"פ מש"כ רעק"א דאין בזה ריצוי, ולא מסתבר שעשו הדלקה בדיעבד.

ויש להעיר דלמה לא מסתבר שעשו הדלקה בדיעבד, הא לא הי' להם שמן אחר, ומה הי' להם לעשות. ומאי דך י"ל עוד דלא חשיב בדיעבד, דמה שכתב רעק"א דאין בזה ריצוי, היינו ריצוי הקרבן, אבל בדבר עצמו שנפסל ונתקדש – הרי הוא קרב אף לכתחילה ולא נחשב בדיעבד.

אך בעיקר הדבר דכ"ש מקדש פסולים, הא כתב הרמב"ם שם 'וכן כשיגיע לכלי שרת כל דבר הראוי לו מתקדש ולא יפדה לעולם ואע"פ שנפסל', עיי"ש. הרי מה שהכ"ש מקדשים פסולים אין זה להקרבה רק שיהיה קדוש בקדוה"ג, [וכן כתב בהר המוריה והגרי"ז – צוינו שם בספר המפתח], וא"כ עדיין אינו ראוי להדלקה.

עוד כתב ע"פ החזו"א והקר"א דמה שהי' על המזבח או על המערכה – אין בו פסול לינה, ורק אם ירד מהמזבח נפסל. וכתב דה"ה אם השמן נמצא במנורה שהיא כ"ש, לא חל עליו פסול לינה. ויש להעיר ממי כיור הנמצאים בכ"ש ויש בהן פסול לינה, הרי דכ"ש אינם כמזבח, והדרא הקו' דהדליקו בשמן שנפסל בלינה.

עוד הובא בסוף הדברים מש"כ התוס' והשיטמ"ק בתמורה י"ד א' דהשמן למנורה לא צריך קידוש הואיל

הרה"ג רבי שמעון ישעיהו הכהן ארנטרוו שליט"א

לכבוד מכון תורת הקרבנות

אחר מבוא השלוי והברכה

שר כחכם על הגליונות הנפלאים המלאים מזן אל זן בחידושים יקרים והערות מחכימות, והנני לצרף את הערותי על הגליון התשיעי.

במה שדן הרב יוסף הלוי שטראוס שליט"א בקידוש קומץ האם די שהקומץ בתוך הכלי או שצריך שיגע בדפני הכלי כדי להתקדש, יעוי' מנחות י"א א' בעי ר"פ דבקה לקומץ בדפניה דמנא מאי תוך כלי בעינן והאיכא או דלמא הנחה בתוכו בעינן וליכא תיקו, ופרש"י דבקה לקומץ בשעת קידושו כו'.

והנה לצד שהנחה בתוכו בעינן ודאי שאינו מתקדש באויר הכלי עד שינוח, אמנם לצד דתוך כלי בעינן שייך לדון אי סגי באויר הכלי או שיגע בדפני הכלי. ולכאוי' יש לדקדק מלשון הגמ' דבקה לקומץ בדפניה דמנא שרק כשנגע הקומץ בדפני הכלי מתקדש אבל לא בהמצאותו בתוך הכלי גרידא.

ואמנם כ"ז לפרש"י שהנידון על קידוש הקומץ, אמנם ברמב"ם פ"א מפסוה"מ"ק הלכה כ"ה משמע שפ"י ספק הגמ' בקמץ מדפני הכלי ולא איירי בקידוש כלל, ולפ"ז שייך לדון האם בקידוש סגי בהמצאותו בתוך הכלי או בהנחתו.

ומש"כ הרה"ג שם לחלק בין המצאות בתוך הכלי דמקדש לדבר הוצף דגרע, הנה חילוקו מוכרח מדם, שהרי בדם נתקדש באויר שבתוך הכלי כמו שהביא מגמ' זבחים כ"ה דמשמע שאויר שסופו לנוח כמונח דמי ומשמע אע"פ שלא נגע, ומ"מ חציצה פוסלת בדם כדמשמע יומא נ"ח א' הניח סיב בתוך מזרק וקבל בו את הדם, ומשמע דהכא דלא מחלחל ודאי חוצץ, וע"כ דחציצה גרע ולא חשיב כמונח בכלי.

אמנם בחי' הגרי"ז משמע דס"ל שאין חילוק בין דם לקומץ ובתרווייהו בעינן הנחה כתיקנו בקרקעית הכלי כדי לקדשו, ולענין פסול נשפך סגי בהמצאותו באויר הכלי, ולכאוי' לפי מה שפסק הרמב"ם שם דלכתחילה לא יקטיר ואם הקטיר הורצה, משמע דבדיעבד נתקדשו הקומץ והדם אף באויר הכלי.

בברכת התורה

ואינו למזבח, וכתב להעיר ע"ז ממי כיור דגם הם אינם למזבח ומ"מ מתקדשים בכיור. י"ל דאמנם מי כיור עצמם אינם למזבח, אך הואיל ומטרת מי כיור לקדש את הכהנים לעבודת מזבח – לכן מי כיור צריכין להתקדש בכלי.

הגאון רבי יעקב סטפנסקי שליט"א

ר איתי בגליון חודש שבט את הנידון בענין לינה בשמן המנורה, והרב הכותב נתקשה בדברי התוס' הרא"ש שכתב שבנס דחנוכה נתנו כל השמן במנורה ובכל יום דלק רק שמינית, והקשה בשם חכ"א אמאי לא יפסל בלינה.

ותמהני אמאי לא הקשה על נר המערבי שדלק בכל יום שיפסל בלינה, וגם שאר הנרות הגם שכבו הרי יש בהן מצות הטבה ומצות דשן ולהשימו אצל המזבח כו', ולהדיא מוכח ששמן שדלק במנורה לא נפסל בלינה. וגם לאחר שהוציא אותו מהמנורה נראה להדיא שלא נפסל, דמצות הדשן הוא בודאי בדבר הכשר ולא בפסול, ובפשטות מצות הדשן הוא גם על השמן הנשאר ולא רק על שיירי הפתילות, וממילא מוכרח שאין שום פסול לינה גם כשירד מהמנורה.

הרה"ג רבי אליהו חיים הלוי לרנר שליט"א

ב מש"כ הרב יעקב משה כהן שליט"א להקשות בנס שבנר חנוכה למה לא נפסלו הנרות בלינה.

הנה בפשטות בין לפי התוס' הרא"ש שלא דלק אלא שמינית שבנר כל הלילה ובין לפי הבי"י שנתמלא השמן בבוקר, הרי דלקו הנרות כל הלילה כפי שיעור של ערב עד בוקר דאל"כ לא נתקיימה המצוה, [דהרי לכו"ע בכבה באמצע הלילה (אף לדעת תשו' הרשב"א המחודש דאינו עושה דישון בנכבה באמצע הלילה אבל עכ"פ) חוזר ומדליק כדי שיבער כשיעור], וא"כ ודאי הנס היה שיבער עד תוך הבוקר כדי שתתקיים ההדלקה הראשונה. [והרי דקדק התו' הרא"ש שלא לכתוב דמתחילה חילקו השמן לח' חלקים וכא' מת"י הבי"י, דהרי ע"ז הקשה הפר"ח ריש הל' חנוכה ואחריו הרבה גדולי האחרונים דמעיקרא אין כאן שיעור מערב עד בוקר עד שדחקו מאוד ליישב זה].

וא"כ י"ל דהרי כמו שבכל יום נראה פשוט דלא נעשה פסול לינה לשמן שבמנורה כל זמן שדולק בזמן עלות השחר כיון דמצותו עדיין נמשך, ולא מיבעיא לרוב ראשונים [הרמב"ן

והרבה ראשונים בשבת כ"ב ב' והרשב"א בשו"ת סי' ש"ט וסי' ע"ט] דקיים איסור לכבות הנרות דמצותן שיבערו עד תומן דנלמד מדרשא דתמיד, אלא אף להראשונים המתירין לכבות [השואל שברשב"א סי' ע"ט, והרע"ב בתמיד פרק ג' והראב"ד שם ל' ב'] היינו רק לצורך דישון המנורה אבל עד זמן הדישון הוי המשך ההדלקה ובכל יום המשך לבעור בזמן עה"ש, [ולפי רש"י עה"ת ובשבת לכתחילה הדליקו בלילי תמוז שיבער לתוך היום ולא עשו פתילות דקות, וגם לפי תוס' במנחות פ"ט א' עפ"י הירושלמי דעשו פתילות דקות עדיין לא ימלט שימשוך להידלק גם לתוך מקצת היום], והכ"נ כיו"ב בזמן הנס נראה דבערו הנרות בזמן עה"ש ולא נפסלו בלינה ובאמצע היום שוב אין נפסלין.

ומש"כ עוד בשם הרב מיכאל פוזן שליט"א דלפי תוס' בתמורה י"ד א' דלא נתקדש השמן שבמנורה [ועי' במפרשים שם דיש שלא פירשו דבריהם כפשוטם], נראה פשוט דדבריהם הם רק כשלא הודלק עדיין השמן, דבזה חידשו דעדיין לא מתקדש ע"י קידוש כלי, אך פשוט דבמעשה ההדלקה מתקדש, והרי לא הופקע ממעילה אלא כשנעשה דישון וכמבואר במעילה י"א ב', ואף לפי מה שלמד המל"מ לפי ש"י אחת בתוס' יומא נ"ט ב' דאין מעילה בדישון גם לפני שמדשן, היינו דוקא דבדשן עצמו אין תורת מעילה וכמבואר בחי' מרן רי"ז הלוי הל' תו"מ, אבל פשוט דנתקדש השמן קדושת הגוף לכו"ע עם הבערתה כדינה.

הרה"ג רבי אליעזר פישחוף שליט"א

ה גיעני הגליון החדש תורת הקרבנות וייש"כ. הנה בתחלת הגליון בענין לינה בשמן המנורה הקשה על דברי התוס' בתמורה י"ד א' שכתבו דאין קידוש כלי לשמן שבמנורה, מאי שנא ממי כיור שנפסלים בלינה.

יש לבאר בזה, עפ"י הא דאיתא בזבחים כ. דפסול לינה בקידוש ידים ורגלים הוא מדרבנן, וע"ש ברש"י דה"ה מי כיור עצמם לאביי, ועל כרחין רבא מודה בזה דהא ודאי ליכא קרא למילף לינה אלא בעולין לגבי מזבח. ולפי"ז לק"מ דאם תקנו במי כיור שעיקרם לשרת במזבח, יתקנו נמי בשמן. ויש לחלק בעוד אופנים דשמן לא שכית, ועוד דממי כיור מביאים גם לניסוך בשעת הצורך כמבואר במתני' דסוכה מח.;

משא"כ בשמן למאור שאינו נצרך למנחות, וכל זה פשוט בדרבנן לק"מ.

הרה"ג רבי חיים ראז שליט"א - מודיעין עילית

ישר כח על הגליון היקר, ובאמת דבר גדול וחובה מפורסמת להיות מוכנים למעשה למצוות המקדש, כמו שנאמר בנבואת חגי פרק ב', [וגם טהרות שייך לאותה חובה].

בענין מה שכתב הרה"ג רבי יעקב משה כהן בגליון 9 להוכיח ממי כיור שיש דין לינה בדברים שאינם נקרבים, יש לדחות דמי כיור נחשב כנקרבים, כדאמר בגמ' זבחים כ"א שדינו למתירין כמתירין, לאיברים כאיברים, ומשמע שדינו כהכשר הנקרבים ולהכי דינו כנקרבים עצמם. ומשא"כ שמן למנורה דאינו קרב, יש לומר שאין בו דין לינה, שהרי דין לינה נלמד מילא ילין חלב חגי דמיירי דנקרבים, ואי אפשר למילף מזה

מה שאינו קרב אלא מדרשא מיוחדת.

ואף דמיכל הנוגע יקדש' משמע שיש בו דין קדושה, מ"מ י"ל דנפ"מ בזה לפסול יוצא אבל עדיין לא שמענו מכאן דיש בו דין לינה.

ומה שהביא מתוס' בתמורה י"ד ששמן לא קדש בכלי, לא קשה עליהו ממי כיור, מהטעם שנתבאר.

ויש לציין שרש"י בתמורה שם פליג וכתב שיש קידוש כלי בשמן למנורה, וכן מפורש בתוס' מנחות פ"ט א' ד"ה חצי, אמנם כאמור אינו ראייה ללינה לענ"ד.

והנה מסתבר עוד שהנרות לא כבו כלל כל הח' ימים, כי אם כבו, נעשה השמן הנשאר דשן ונפסל כמבואר מנחות פ"ח ב' (לכל המפרשים מלבד רש"י כת"י דלדידה יכול לסנן את שיירי הפתילה ולהדליק השמן).

ביקרא דאורייתא

חיים בלאאמו"ר הג"ר אהרן ראז

תגובה בענין נוסח הברכות במקדש

הרה"ג רבי שמואל הלוי לאבנשטיין שליט"א

מודיעין עילית

תגובה בענין לשון הזהפרשה בקרבן פסח

הרה"ג רבי אליעזר פישעוץ שליט"א

ב מה שהסתפק הרב אברהם יונה בגליון א' בעמוד הראשון - בענין ברכה על העבודה, דבתענית טז: איתא דבמקדש היו אומרים ברוך אתה ה' אלוקי ישראל מן העולם ועד העולם, ויל"ע אם רק בתפילה היו אומרים כן או אף בכל הברכות, ובר מן דין צ"ע אף בתפילה היאך היו אומרים בא"ה אלוקי ישראל וכו' דהא בעינן הזכרת מלכות וכדרי' יוחנן דבלא הזכרת מלכות אינו יוצא יד"ח.

והנראה פשוט דהא דהיו אומרים בא"ה אלוקי ישראל היינו דווקא בחתימת ברכה ארוכה ולא בפתיחתה וכלי המשנה בברכות נד. כל חותמי ברכות שבמקדש, ובזה א"ש שהיו מזכירים מלכות בפתיחה, וא"ש מה שנסתפק דברכה על העבודה היא בלא חתימה ככל ברכות המצוות.

בברכת התורה

ר איתי בגליון 9 שדנו לענין לשון הזהפרשה בפסח אם צריך לומר לפסחי, כדין חטאת דלא מהני לומר לחטאת כיון דמשמע שמפריש לנדבה ואינה באה בנדבה. ואין לפני תחלת הנדון בגליון הקודם, אמנם ע"י רמב"ם פ"א מהל' ק"פ הי"ט שכתב בלשון זה פסח, וכן נראה ברש"י פסחים נג: סוד"ה הי"ג לא ר"ש וכו'. ושם בגמ' נג. בשר זה לפסח ובשו"ע או"ח סי' תס"ט, יעו"ש בשעה"צ שיש אוסרין אפילו בדיעבד.

והחילוק הראשון שכתב שם הוא פשוט מהא דשבת קמח: שהקריבו הרועה שמקדישו בלא מינוי, וכן בירושלמי פסחים פ"ח הי"ג מוכרי פסחים ונתבאר במעין נצח סי' ל"ו. מיהו יל"ע בלשון תוס' שבועות יא. ד"ה מ"מ שכתב לשון יהא זה לחטאת, ולכאוי לא דק דהא בחטאת ודאי צריך לומר לחטאתי, אך י"ל דעסוקין באותו ענין מהני טפי.

כ"ז כתבתי לחיבת הקודש

מערכת הגליון מביעה את תודתה לרבנים הגאונים שליט"א שהקדישו מזמנם לכתוב את תגובותיהם, על מנת לברר וללבן את הדברים הטעונים ביאור ולהגדיל תורה ולהאדירה. מחוסר מקום לא נכנסו כל מכתבי השולחים ועמם הסליחה.

לחידודי

פסולי קרבן הכשרים להקרבה

איזו בהמה יש אומרים שפסולה לקרבן מחמת פסול 'יתום', ויש אומרים שפסולה מדין 'יוצא דופן', ויש אומרים שנפסלה מדין 'בן פקועה', ומלבד זאת היא 'טריפה', ואעפ"כ לדעת חלק מהראשונים היא כשרה לקרבן?

תשובה: עובר שנשחטה אמו ונולד מכח אמו אחר השחיטה בעוד שהיתה מפרכסת.

יש אומרים שפסול לקרבן מדין יתום. במשנה בכורות נז. וברמב"ם בפ"ג מאיסורי מזבח ה"ד נאמר דיתום שנפסל לקרבן היינו שנשחטה אמו ואח"כ נולד. והקשו האחרונים (יתרון האור על משניות בכורות לבעל ה"אור גדול", אבהא"ז פ"ג מאיסורי"מ הי"א וכן בהערות לגר"ש אלישיב בכורות נז.), הא בכה"ג הוי יוצא דופן כמבואר בחולין לח: לגבי מתה. וכתבו דמייירי שהיתה מפרכסת אחר שחיטה דיש בה כח להוליד, וכיון שנולד מכחה לא נתמעט כיוצא דופן מקרא ד"כי יולד" שהוא מיעוט לנוולד שלא מכח האם. ומ"מ בכה"ג פסול מדין יתום, כיון שאף שהמפרכסת דינה כחיה לכל דבריה כמבוי בחולין ל. מ"מ כיון שהיא שחוטה לא חשיב שהוא "תחת אמו", וכמ"ש רש"י חולין קיג: ד"ה ולא, דשחוטה אינה ראויה להיות אם, עיי"ש.

יש אומרים שפסול מדין יוצא דופן. כן משמע בהר המוריה שם אות ח' שכתב דמ"ש הרמב"ם "ואח"כ נולד" הוא לאו דווקא, אלא הכוונה שבזמן שנשחטה נולד, אבל אם נולד לאחר השחיטה הרי הוא פסול מדין יוצא דופן.

יש שצדדו בדעת הראשונים שבאופן זה אינו פסול לא מדין יתום ולא מדין יוצא דופן, כיון שנולד מכח אמו [ולא הוי יוצא דופן], וכן מפרכסת דינה כחיה [ואין דינו כיתום], אלא פסול מדין בן פקועה לשיטות שבן פקועה נפסל משום שהוא כשחוט. כן צידד ביתרון האור שם ובשו"ת בית יצחק יו"ד ח"א סי"ח אות ט', וכ"כ בהערות לחולין דף לח: ודף עד:, דבאופן זה יש נפ"מ במה שחידשו התוס' בחולין עד: שיש פסול חדש בבן פקועה [מלבד יוצא דופן] דהוי כשחוט, והיינו בכה"ג שאי אפשר לפסלו מטעם יוצא דופן, ומ"מ פסול משום דהוי כשחוט.

ולדבריהם לשיטת רש"י והרמב"ן והרשב"א חולין עד: שלא סברו כתוס' [וכ"כ השעהמ"ל פ"ג מאיסורי"מ הי"א בדעת הרמב"ם], אפשר שעובר זה יהיה כשר להקרבה.

ובכהאי גוונא אפילו הוא טריפה הרי הוא כשר להקרבה כיון שאינו נאסר לאכילה מחמת זה, [עיי' יו"ד סי' י"ג ס"ב וש"ך ס"ק ה'], והיינו לפי מה שכתב הרמב"ם בפ"ב מאיסורי מזבח ה"י דרק טריפה הנאסרת באכילה אסורה לגבוה, וכן הוכיחו האחרונים מהגמ' במנחות דף ו. שמקשה דנמעט טריפה מקרא דמשקה ישראל, ומוכח שגדרי האיסור שווים וטריפה שאינה נאסרת להדיא אינה אסורה גם לגבוה.

גפן של זהב

קושיות לעיון

סדר הקרבת קרבנות יולדת עשירה

הרה"ג רבי שמואל רוזנר שליט"א - ירושלים

ב פרשת תזריע על הפסוק "אחד לעולה ואחד לחטאת" המדבר ביולדת עניה המביאה עולת העוף וחטאת העוף, כתב רש"י, "לא הקדימה הכתוב אלא למקראה, אבל הקרבת חטאת קודם לעולה, כך שנינו בזבחים [דף צ,א] בפרק כל התדיר".

וכתב השפתי חכמים דהא דלא פירש רש"י כן ביולדת עשירה, משום שעשירה מביאה עולת בהמה וזו באמת קודמת לחטאת העוף שהיא עוף.

ותמוה הרי גמ' ערוכה היא בזבחים צ,א והוריות יג,א שאפי' חטה"ע קודמת לעולת בהמה.

ועיי' בתוס' רא"ש הנדפס על הגליון בהוריות יג,א שכתב על דברי הגמ' שאפי' חטה"ע קודמת לעולת בהמה, דהיינו חטאת העוף דראובן ועולת בהמה דשמעון, דבחד גברא לא משכח"ל חיוב חטה"ע ועולת בהמה. ותמוה הא יולדת עשירה מביאה חטה"ע ועולת בהמה, וכמשי"כ רש"י זבחים צ,א, וכן תמה במרומי שדה שם. ומשמע מזה דלא ברירא להו דביולדת עשירה מקדימין את חטאת העוף לעולת בהמה וזהו דלא כדמוכח מכמה סוגיות וצ"ע.

הרה"ג רבי ראובן נשיא שליט"א - ביתר עילית

א יתא בזבחים ז: חטאת למה באה לפני עולה, משל לפרקליט שנכנס לרצות ריצה פרקליט נכנס דורון אחריו.

ומבואר דהחטאת קודמת לעולה מפני שכך דרך הריצוי, בתחילה לכפר על החטא ולאחר מכן להביא קרבן לריצוי.

ויש לעיין ממתני' דלקמן דף פט. 'כל המקודש מחבירו קודם את חבירו, דם החטאת קודם לדם העולה מפני שהוא מרצה'.

ומבואר דאין הטעם מחמת שהכפרה על החטא קודמת לריצוי בתורת דורון אלא מפני שהחטאת מקודשת מהעולה. וצריך עיון.

דיני פסח שני

נלקט מזוהר "תורת הקרבנות" הלכות קרבן פסח תשע"ג

ג. יש להסתפק האם קטן עושה פסח שני.⁵

ד. גר שנתגייר בין פסח ראשון לפסח שני, או קטן שהגדיל בין פסח ראשון לפסח שני, יש מחייבים בפסח שני,⁶ [ואם עשה את הראשון ראה בהערה⁷], ויש פוטרם.⁸

ה. יש אומרים שבפסח שני אין פטור דרך רחוקה.⁹

ו. רוב ציבור אינם עושים פסח שני.¹⁰

ז. נבנה בית המקדש בין פסח ראשון לפסח שני, אין עושים פסח שני.¹¹

פרק א' - המחזיזים בפסח שני [תמצית דינים]

א. מי שלא עשה פסח ראשון, מפני שהיה טמא או בדרך רחוקה, או שנאנס באונס אחר, או שלא עשאו בשוגג או במזיד,¹ הרי זה עושה פסח שני בי"ד באייר בין הערביים.²

ב. נשים פטורות מפסח שני, ומכל מקום הרשות בידין לעשותו.³ ועבדים דינם כנשים.⁴

פסחים צב:

² כדכתיב בקרא במדבר פרק ט'.

³ פסחים צא: מחלוקת ר' יהודה ור' יוסי ור' שמעון, ופסק הרמב"ם בפ"ה מהלכות קרבן פסח ה"ח כר' יהודה דנשים בראשון חובה ובשני רשות. ועי' כס"מ ומהר"י קורקוס שהטעם שפסק כר' יהודה במקום ר' יוסי משום דמימרא דר' אלעזר שם קאי כוותיה. ואם עושות בפני עצמן או שמקריבות רק בטפילה עם אנשים, יש בזה אריכות דברים ואכמ"ל.

⁴ פשוט שהרי הוקשו לנשים לכל חיוביהן וכ"כ המנ"ח במצוה ש"פ, וכן מבואר בתוס' יבמות ע. וברמב"ן שם בשם הראב"ד.

⁵ עי' במשנה סוף חלה יוסף הכהן העלה בניו ובני ביתו לעשות פסח שני והחזירוהו כדי שלא יקבע הדבר חובה, ובירושלמי שם מפרש שהחזירוהו על בני ביתו דהיינו אשתו, והטעם או משום דס"ל דנשים בשני אינם עושות כלל ואפי' בתורת רשות, או שהם רשות והחזירוהו כדי שלא יקבעו את הדבר חובה. אמנם בקטנים לא נתפרש שם למה החזירוהו, ועי' פיהמ"ש להרמב"ם שם ודבריו צ"ב.

ולכאורה קשה דאפילו אם שה לבית אבות לאו דאורייתא, מ"מ מדרבנן קטנים חייבים משום חינוך וא"כ למה החזירוהו על בניו הקטנים. וצ"ל שלא חייבו קטן בפסח שני, וכ"כ בקהלת יעקב למהר"י אלגאזי בתוספות דרבנן אות ש"ב מכח המשנה בחלה הנ"ל, דאין חיוב חינוך על קטנים בפ"ש ועי"ש שכתב דמ"מ הוי רשות, וכן הוכיח מזה בכלי חמדה פ' בהעלותך ד' ד' שאין חינוך לקטן בפ"ש.

[ובעיקר ההוכחה צידד גאון אחד שליט"א דיש לדחות דאפילו למ"ד שה לבית אבות דאורייתא חיוב האב הוא רק להמנות אותם על הפסח שלו אבל כאן שיוסף הכהן עצמו כבר עשה פסח ראשון אין לו חיוב להמנותם על פסח בפני עצמם, וצ"ע בזה].

⁶ מחלוקת רבי ור' נתן בפסחים צג. ופסק הרמב"ם בפ"ה מהלכות קרבן פסח ה"ז כרבי דפסח שני רגל בפני עצמו ולכן גם מי שלא היה חייב בראשון מ"מ חייב בשני. ולשיטתו לעיל שפסק כרבי. ⁷ רמב"ם שם.

ועי' בכס"מ שהקשה אטו קטן בר חיובא ופטורא הוא, וכע"ז הקשה הטורי אבן בראש השנה כח. ביתר ביאור מדברי הגמ' שם דאכל מצה כשהוא שוטה ונשתפה לא יצא וצריך לאכול שוב, דקיום המצוה בזמן פטור לא מהניא. וכתב הכס"מ בשם מהר"י קורקוס דכיון דרחמנא רבייה לקטן שישחטו עליו וממנין אותו נפטר בכך. ועי' בחי' הגר"ח שביאר בארוכה דאף דקי"ל דשה לבית אבות לאו דאורייתא היינו רק שאין האב חייב למנות את הקטן אבל מ"מ יש דין מינוי על קטן מה"ת בתורת רשות, וכיון שהקרבן עלה לו ממילא נפטר מהפסח יעוי"ש.

אמנם דעת התוס' פסחים פח. ונדרים לו. והר"ן והרשב"א שם בשם תוס' והרא"ש והשיטמ"ק שם דלמ"ד שה לבית אבות לאו דאורייתא קטן אינו בר מינוי כלל, ומ"מ מותר לו לאכול וכמ"ש התוס' בפסחים משום שאין איסור ספיה לקטן במקום חינוך מצוה, או כמ"ש הראשונים בנדרים משום שמי שאינו במינוי אין לו איסור שלא למנויו, ולפי"ז לא שייך לומר שזה פוטר אותו לכשהגדיל, ולדעת כל הני ראשונים למ"ד דשני רגל בפ"ע חייב גם אם עשה בראשון בקטנותו.

⁸ לפי מה שפסק הראב"ד כר' נתן ור' חנניא בן עקביא דרבים נינהו לגבי רבי לגבי הא דאין כרת על השני, הוא הדין לענין זה אינם חייבים בשני, וכ"כ בפתח הבית הל' קרבן פסח פ"ה ה"ז אות מ"ה, [ועי"ש בסו"ד שמוספק קצת בזה וצ"ע].

⁹ כ"כ בפתח הבית הלכות קרבן פסח פ"ה ה"ט, וכתב שכן משמע במל"מ רפ"א מהלכות קרבן פסח עי"ש, וכן נקט בפשיטות בס' מנחת עני (לבעל היד דוד ח"ב ערך גרים) וכ"נ מדברי המנ"ח. אמנם בס' ישועות מלכו הל' ק"פ פ"א ה"ב כתב דיש פטור דרך רחוקה גם בפסח שני עי"ש, וכ"כ בטעמא דקרא בפרשת בהעלותך, ועי' חזו"א זבחים ס"י ד' סק"ז.

¹⁰ פסחים ע"ט ורמב"ם רפ"ז מהלכות קרבן פסח. ויש בזה פרטים רבים, ואכמ"ל.

פרק ב' - עשית פסח שני

- א. פסח שני צריך להיות שה תמים זכר בן שנה כפסח ראשון.¹²
- ב. ואינו טעון ביקור ד' ימים קודם שחיטתו.¹³
- ג. פסח שני נשחט על היחיד כפסח ראשון.¹⁴

¹¹בירושלמי פסחים פ"ט ה"א ניתן לישראל לבנות בית הבחירה (ופי' המפרשים שנבנה ביהמ"ק בין שני פסחים) יחיד עושה פסח שני ואין הציבור עושים פסח שני, ר' יהודה אומר ציבור עושה פסח שני וכו'. ולמאי דקי"ל דרובא לא עבדי בשני הוא הדין בזה. ובמנחת חינוך מצוה ש"פ כתב דלפי מה שכתב דאם באו רבים מדרך רחוקה בפסח שני אין זה נחשב רובא בשני דאין מחשבים אלא את הרוב של פסח ראשון, א"כ אם נבנה ביהמ"ק בין שני פסחים עושים בשני כיון שבפסח ראשון לא באו כלל. אמנם יש להקשות על דבריו דיש כאן עוד טעם שלא לעשות בשני דהא קי"ל דכל היכא דלא נעשה פסח ראשון אין עושים פסח שני, וכיון שביהמ"ק לא היה בנוי ולא עשו פסח ראשון מאיזה טעם שיהיה, אין פסח שני. [ועי' באחרונים שרבים החולקים על המנ"ח בעיקר חידושו].

¹²תוספתא פסחים פ"ח ה"ד. וכללא דמילתא בדינים המבוארים להלן הוא כמבואר בפסחים צה. וברמב"ם פ"י מהלכות קרבן פסח ה"טו, שכל מצוה שהיא בגופו של הפסח ילפינן פסח שני מפסח ראשון כדכתיב ככל חקת הפסח, אבל למצוות שאינם בגופו אין למדים פסח שני מפסח ראשון.

¹³פסחים צו. וילפינן לה מדכתיב והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לחדש הזה, הזה למעוטי פסח שני, והובא בתוס' שם צה. ד"ה מה. ועי' במאירי שם שכתב שפסח שני הוא כראשון לענין ביקור, ותמוה שזה נסתר מדברי הגמ' וצ"ע.

¹⁴שם צה. מיבעי ליה שאין שוחטין את הפסח [היינו פסח שני] על היחיד דכמה דאפשר להדורי מהדרינן, וע"ש בתוס' ד"ה מיבעי ליה שמתבאר מדבריהם שזהו למ"ד שאין שוחטין את הפסח על היחיד גם בפסח ראשון, ולפי זה למאי דקי"ל דשוחטין את הפסח על היחיד הוא הדין בפסח שני.

ודעת הרמב"ם דקאי למ"ד דשוחטין את הפסח על היחיד, ואעפ"כ לכתחילה משתדלין שלא ישחט הפסח על היחיד, וכן הדין גם בפסח ראשון.

¹⁵פשוט דהוי מצוות שבגופו ועוד שבגופיה כתיב בין הערביים, וכ"כ בשו"ת בנין ציון ח"א סי' ל'.

¹⁶התוס' במנחות מט: נקטו שגם פסח שני נשחט לאחר תמיד של בין הערביים כפסח ראשון, (ועי' צל"ח פסחים נח. שלפי"ז מקדימים את שחיטת התמיד של בין הערביים בפסח שני כמו בפסח ראשון). אבל התוס' ביומא כט: נסתפקו בזה דאפשר דמצי לאקדומי פסח שני לתמיד, כיון שכל הטעם שפסח ראשון קרב לאחר תמיד של

ד. זמן שחיטתו לאחר חצות כפסח ראשון¹⁵, ונסתפקו הראשונים האם נשחט לאחר תמיד של בין הערביים¹⁶.

ה. פסח שני אינו נשחט בשלשה כתות¹⁷. ואם צריך עשרה ראה הערה¹⁸.

ו. סדר עבודותיו כמו בפסח ראשון, וכן דמו ניתן במתנה אחת בשפיכה¹⁹.

בין הערביים הוא משום דדרשינן יאחר דבר שנאמר בו בערב ובין הערביים ובפסח שני לא נאמר בו בערב רק בין הערביים הי מינייהו דבעי קדים ועביד ברישא, ע"כ. וכן בתוס' רבינו יהודה שירליאון בפסחים פט. מסתפק בזה. ובדברי התוס' שיהא הרשות בידו להקדים מה שירצה הקשה המנחת חינוך במצוה ש"פ דכיון שלא נאמר בפסח שני לאחרו לתמיד של בין הערביים ממילא יהיה מחויב להקדימו לתמיד משום עשה דהשלמה ועי"ש עוד מש"כ בזה.

ובדעת הרמב"ם עי' במשנה למלך פ"א מהלכות קרבן פסח ה"ד שכ' שלא נתבאר זה בדבריו, ובטהרת הקדש זבחים צא. וחידושי חת"ס בפסחים דף פט. (בהוצ"ח) כתבו שלפי מש"כ הרמב"ם בפ"א מהלכות תמידין ומוספין ה"ג שהטעם שפסח קרב לאחר התמיד הוא משום שאי אפשר שיקריבו כל ישראל פסחיהן בשתי שעות, א"כ בפסח שני שהוא ליחידים לא שייך טעם זה וזמנו קודם התמיד.

¹⁷תוספתא פסחים פ"ח ה"ג הובא בתוס' דף צה. ד"ה מה. [והרמב"ם השמיט דין זה ועי' בליקוטי הלכות וצ"ע]. וטעם הדבר לכאורה כיון שפסח שני עיקרו בשביל היחיד שנדחה ועל כן לא קאי עליה קהל עדת ישראל.

ובבנין ציון סי' ל' כ' שהטעם הוא משום שאין זה מעכב ולא ילפינן לפסח שני מה שאינו מעכב בפסח ראשון. אמנם קשה שהרי בדברי התוס' שם ד"ה מיבעי ליה מבואר דילפינן פ"ש מפסח ראשון לענין שאין שוחטין על היחיד ואעפ"י שאין זה מעכב כמבואר לעיל, וכן לענין ביקור צריכים מיעוט בפסח שני בדף צו. שבלא מיעוט היו למדים פ"ש מפסח ראשון אף שיש אומרים שביקור אינו מעכב כמו שנתבאר לעיל, וע"ש בבנין ציון שעמד בזה. ובשפת אמת שם הוכיח שגם מה שאינו מעכב מיקרי מצוה שבגופו ממה דקרינן למצות ומרורים מצוה שעל גופו אף שאינם מעכבים את הפסח.

¹⁸בחי' הרש"ש כתב ע"ד התוס' שם דפשוט שגם עשרה לא בעינן, דגם זה נפקא לן בדף סד: מדכתיב קהל עדת ישראל וחד דינא הוא עם ג' כתות, ומסתפק שם היכא דבא בפחות מעשרה האם הוא טעון הלל בעשייתו, וצ"ע למש"כ בברכות יד., ועי' אבני נזר או"ח סי' תקל"ח.

¹⁹רש"י פסחים צה. ד"ה מצות שבגופו "כגון סדר עבודותיו", וכן הוכיח בבנין ציון סי' ל' מהגמ' בדף פט. שהפסח במתנה אחת בשפיכה אף דאירי שם בפסח שני כמוש"כ התוס' ביומא כט: [ובשלמי שרה סי' ק"ו אות קל"ח כתב שאי"צ

פרק ג' – אכילת פסח שני

- א. פסח שני נאכל צלי אש כפסח ראשון.²⁶
 ב. איסורי אכילתו נא ומבושל נוהגים בפסח שני.²⁷
 ג. ונאכל על מצות ומרורים כפסח ראשון.²⁸

דרבנן כדי שיהא הפסח נאכל על השובע למה אינו נוהג בפסח שני שגם הוא נאכל על השובע וכמו שיתבאר לקמן. [ועי' אבי עזרי פ"י מהלכות ק"פ שעמד בזה, ומש"כ ליישב יתכן רק להרמב"ם דעכ"פ עצם דין חגיגת י"ד הוי דאורייתא אלא שהוא רשות]. וצ"ל דכיון שפסח שני ברוב פעמים בא במרובה כיון שהמנויים עליו מועטים לא תיקנו בו חגיגה.

ובירושלמי פסחים פ"ט ה"ג ילפינן ליה מדכתיב השיר יהיה לכם כליל התקדש חג, את שהוא טעון הלל טעון חגיגה, את שאינו טעון הלל אינו טעון חגיגה, ונראה דהוי אסמכתא בעלמא דבלא"ה אינו ממצות שבגופו, ועוד דהירושלמי עצמו ס"ל דחגיגה דרבנן משום שבירת עצם כמו שהביאו התוס' בדף ע"ש.

²⁶משנה פסחים צה. דהוה בכלל מצוות שבגופו.

האם צריך לצלותו שלם ומקולס: עי' בספר חשבונות של מצוה להאדר"ת במצוה ש"פ שנסתפק האם צריך לצלותו שלם ראשו על כרעיו ועל קרבנו, וכתב דלכאורה הוי מצוה שבגופו, אך מצד דכיון שאין זה מעכב לא נתרבה בפסח שני. ועי' לעיל שהוכחנו שגם דבר שאינו מעכב נתרבה, וממילא צריך לצלותו שלם ומקולס. ועי' במנחת חינוך מצוה ז' שכתב לענין האיסור לאכול בגבולים גדי מקולס שאיסור זה דוקא בזמן פסח ראשון אבל בליל ט"ו באייר בזמן פסח שני לא מצינו בשום מקום שאסור שלא גזרו בזה כיון שרק מיעוט עושים בו, והרש"ש בפסחים נג. כתב שאיסור זה נוהג גם בזמן פסח שני, ונראה מדבריהם שפשיטא להו שפסח שני צריך להיות מקולס אלא שדנו אם גזרו שלא לעשות כן בחוץ.

²⁷פסחים בסוף דף צה. בכלליה דעצם לא ישברו בו מאי קא מרבה, אל תאכלו ממנו נא. וכ"ה בתוספתא פ"ח ה"ד הראשון נאמר בו אל תאכלו ממנו נא ובשל והשני כיוצא בו.

²⁸כדכתיב במדבר ט', י"א על מצות ומרורים יאכלוהו.

דיני מצה הנאכלת בפסח שני: כתב הצ"ח בברכות לז: נסתפקתי אם כל פרטי תנאים הצריכים במצה של ליל חג המצות צריכים ג"כ במצה הבאה עם פסח שני, כגון שלא תהיה מצה עשירה ושתהא נאכלת בכל מושבות ובאנינות ושימור לשם מצת מצוה. ואומר אני שאינה צריכה כלום מכל תנאים הללו ודי שתהא מצה משומרת מחימוץ, דבפסח שני עצמו אי לאו דכתיב ככל חקת לא הוי מצרכינן ביה כל פרטי הפסח ובמצה של פסח שני לא כתיב ככל חקת המצה, ועוד דמלחם עוני דדרשינן למעוטי מצה עשירה ואטו עונים עליה דברים הרבה, וכי היכי דה'קרי' שקורין עוני לא קאי על שני, ה"ה ה'כתיב' דכתיב עני למעט מצה עשירה וכו', וכמו כן כל הפרטים וכו'.

ז. ונפסל במחשבת שלא לשמו ובכל המחשבות הפוסלות בפסח ראשון.²⁹

ח. וטעון הלל בעשייתו²¹ ואינו טעון הלל באכילתו.²²

ט. פסח שני דוחה את השבת²³, ואינו דוחה את הטומאה²⁴.

י. אין מביאים עמו חגיגה²⁵.

ללמוד בזה פסח שני מפסח ראשון, שהרי גם בראשון לא כתיב שפיכה בגופיה אלא דנפקא לן מדם זבחיך ישפך וילפינן מזה פסח שני כמו פסח ראשון].

²⁰דהוי מצות שבגופו, בנין ציון סי' ל' ואבני נזר או"ח סי' תקי"ח אות ב'.

²¹משנה פסחים צה. והטעם מפורש בגמ' צה: אפשר ישראל שוחטין את פסחיהן ונוטלין את לולביהן ואינם אומרים הלל, ועי"ש בגמ'.

²²משנה שם. והטעם מפורש בגמ' שם משום שנאמר השיר יהיה לכם כליל התקדש חג, לילה המקודש לחג טעון הלל לילה שאין מקודש לחג אינו טעון הלל.

²³משנה שם. והנה רש"י בדף צה: ד"ה דוחה כתב שהטעם שדוחה שבת הוא מדכתיב בפסח שני במועדו, וכמאן דאמר בדף צג. דקרא דכי קרבן ה' לא הקריב במועדו איירי בפסח שני, [דהיינו למ"ד שפסח שני רגל בפני עצמו הוא], ולפי"ז משמע דלמ"ד פסח שני תשלומין דראשון אינו דוחה את השבת. אמנם התוס' ביומא נא. כתבו שלדעת רבי נתן דפסח שני תשלומין דראשון הוא נפקא לן הא דפסח שני דוחה את השבת מככל חקת הפסח דילפינן פסח שני מפסח ראשון עי"ש.

²⁴שם צה: ויומא נא. מחלוקת בברייתא, לתנא קמא אינו דוחה את הטומאה משום שמפני טומאה דחיתיו יחזור ויעשה בטומאה בתמיה, ולר' יהודה דוחה שהתורה חזרה עליו לעשותו בטהרה לא זכה יעשה בטומאה. ומבואר בגמ' דסתם מתניתין כתנא קמא שאינו דוחה את הטומאה, וכן פסק הרמב"ם בפ"י מהלכות קרבן פסח ה"טו. ועי' הבמנ"ח מצוה ש"פ שכתב דה"ה אם נדחה שלא מפני הטומאה אלא מטעם אחר, אינו דוחה את הטומאה, עי"ש הטעם.

ואם רוב הציבור נדחו לשני, [ומשכחת לה להסוברים שאם נדחו הציבור שלא מפני הטומאה עושים גם רובם בשני], כתב בשו"ת יוסף אומץ להחיד"א סי' ו' (בתשובה מחתנו הר"ר אברהם פרדו) דבכה"ג דוחה את הטומאה. וזהו עפי"ד התוס' ביומא נא. והמאירי בפסחים צה. שהטעם שפסח שני אינו דוחה טומאה הוא מפני שפסח שני הוא ליחידים ואין הפסח דוחה טומאה אלא בשביל רוב הציבור.

²⁵תוספתא פ"ח ה"ג הראשון טעון חגיגה ואין השני טעון חגיגה, ופסקה הרמב"ם בפ"י מהלכות קרבן פסח ה"טו. והנה במהר"י קורקוס ביאר שהטעם הוא כיון שאין זה ממצוות שבגופו. ויל"ע דלכא' כל זה למאן דאמר שחובת הבאת החגיגה הוא מדאורייתא [וכן דעת הרמב"ם כמו שיבואר לקמן], אך להדעות שחגיגת י"ד

ראשון עד חצות³⁵, [ולהסוברים שם עד שיעלה עמוד השחר, אף כאן זמנו עד עמוד השחר³⁶].

י. אסור להותיר מבשרו עד הבוקר, והמותיר עובר בלאו שנאמר "לא ישאירו ממנו עד בקר"³⁷.

יא. פסח שני נאכל על השובע כפסח ראשון³⁸.

יב. אינו טעון הלל באכילתו כפי שנתבאר לעיל. יג. וכן אין בו מצות סיפור יציאת מצרים והסיבה וד' כוסות³⁹.

יד. המביא פסח שני אסור לו לאכול ביום י"ד מן המנחה ולמעלה כדי שיאכל בלילה לתיאבון⁴⁰.

דאי"צ מיעוט דמסברא אינו נוהג בפסח שני כיון שאינו ממצות שבגופו ופשוט].

³³ כן מוכח בפסחים פט. האי כהן היכי דמי אי דעביד פסח דילמא האי פסח הוא ונמצא פסח נאכל שלא למנויו (ובפסח שני קאי).

³⁴ ולא מבעוד יום, דהוי כמצוה שבגופו ודינו שוה בזה לפסח ראשון, וכן נראה מדברי השער המלך פ"ג מהלכות ק"פ ה"ג המובא לעיל. [ובשפת אמת בפסחים פט. מסתפק דשמא פסח שני נאכל גם ביום דלא ילפינן מפסח ראשון דבר שהוא רק בלאו הבא מכלל עשה, דבגמ' צה. נתרבה רק עשה ולא תעשה שניתק לעשה אך לא לאו הבא מכלל עשה, ותירץ בזה קו' השעה"מ הנ"ל. אכן יש להעיר מאיסור שלא למנויו שלדעת רוב הראשונים הוי לאו הבא מכלל עשה עי' לעיל, ונוהג בפסח שני כמוש"כ לעיל].

³⁵ דזמנו הוי ממצות שבגופו, וכן נקט הישועות יעקב או"ח סי' תע"ז סק"א המובא לעיל עי"ש.

³⁶ עי' בהלכות אכילת פסח ראשון הדעות בזה.

³⁷ במדבר ט' י"ב. וכתב המנחת חינוך מצוה ח' אות ג' שזה מלבד מה שעובר בלאו הכללי של מותיר בכל הקרבנות עי"ש.

³⁸ לפי טעם הירושלמי המובא לעיל שמה שפסח נאכל על השובע הוא משום שבירת עצם, ופסח שני ג"כ אסור בשבירת עצם א"כ הוא נאכל על השובע, וגם לטעם רש"י שהוא מדין למשחה הרי זה נוהג בכל הקרבנות, ולטעם המכילתא המובא שם שאכילת שובע גזיה"כ בפסח ג"כ נראה דהוי מצוה שבגופו ונוהג גם בפסח שני. ובשו"ת ביכורי שלמה סי' נ"ב הוכיח כן שהרי המכילתא למדה זה מקרא דעל מצות ומרורים יאכלוהו ומקרא זה נאמר בפסח שני בפ' בהעלותך א"כ מבואר דעיקר הילפותא שצריך שיהיה הפסח נכל על השובע הוא בפסח שני וממנו ילפינן גם לפסח ראשון, וכן מתבאר בד' המלבי"ם שם, עכת"ד.

ונראה שאין מפטירים אחריו אפיקומן כמו בפסח ראשון שכל הטעמים שנאמרו בזה (עי' לעיל) שייכים גם בפסח שני, אך לטעם בעה"מ שהוא כדי שלא ישכח לומר את ההלל וכן לטעם הכלבו בשם רש"י שהוא מחמת שצריך לספר ביציאת מצרים, אין זה שייך בפסח שני שאין בו הלל באכילתו ואין בו סיפור יציאת"מ.
³⁹ בנין ציון ח"א סי' ל' ושפת אמת פסחים צה. וז"ל הצ"ח ברכות לז: "ואטו במצה שעם פסח שני עונים עליו דברים וכי יש סיפור הגדה באייר, והגדת לבנד ביום שהוא כתיב", עכ"ל.

⁴⁰ תוס' פסחים צט: ד"ה ערב פסחים לתירוצם האחרון.

ד. איסור שבירת עצם נוהג ברי²⁹.

ה. פסח שני אינו נאכל אלא בבית אחד³⁰.

ו. יש אומרים שאיסור לא תוציא מן הבשר מן הבית אינו נוהג ברי³¹.

ז. ערל ובן נכר ותושב ושכיר אסורים לאכול ברי³².

ח. ואינו נאכל אלא למנויו³³.

ט. אינו נאכל אלא בלילה³⁴, וסוף זמן אכילתו כפסח

אך שוב כ' הצ"ח די"ל שזה נתרבה בכלל כל הפרטים של ככל חקת הפסח בכלליה דמצות ומרורים, וסיים שם דבאמת לבי נוקפי לחלק בפרטי המצה בין פסח שני לפסח ראשון, דא"כ גם נימא דבפסח שני יוצאין יד"ח במצה של שאר מינים שאינם מחמשת מיני דגן וכו' עי"ש, ועי' לעיל.

מצות ומרורים כשאין לו פסח: אם אין לו פסח אינו אוכל מצות ומרורים, שדוקא בפסח ראשון יש מצות עשה בפני עצמה לאכול מצה בליל ט"ו ואפילו בזמן הזה משום דאהדרה קרא בערב תאכלו מצות אבל בפסח שני לא שייך זה, וכל שכן במרור שאפילו בפסח ראשון כשאינו עושה פסח אינו אוכל במרור לדעת הרבה ראשונים כמו שהבאנו לעיל, ואפילו לדעות שם שאוכל במרור לבד משום דכתיב כל ערל לא יאכל בו בו אינו אוכל אבל הוא במצה ובמרור מ"מ בפסח שני שאין דרשא לזה אין דין מצות ומרורים, וכ"כ באבני נזר או"ח סי' שפ"ג אות ו'.

חרוסת בפסח שני: כתב בשו"ת בנין ציון סי' ל' שאם חרוסת היא מטעם קפא (עי' פסחים קיד. קטז). זה שייך גם בפסח שני, אך לראב"צ שחרוסת מצוה אין זה שייך בפסח שני, שלא נאמרו בו כל הדברים שהם משום זכרון יציאת מצרים כגון סיפור יציאת מצרים והסיבה, וע"ש שכתב דראב"צ מודה לטעם קפא.

²⁹ כדכתיב שם פסוק י"ב 'ועצם לא ישברו בו'.

³⁰ כ"כ הרמב"ם בפ"י מהלכות קרבן פסח ה"ו, ושניהם [פסח ראשון ופסח שני] נאכלין צלי "בבית אחד". ונתקשו האחרונים הרי הוא עצמו כתב שמותר להוציאו חוץ לבית כמבואר בסעיף הבא. ותיירצו הצ"ח בפסחים צה. והמנחת חינוך במצוה ט"ו שהלאו של לא תוציא אינו נוהג ולכן מותר להוציאו ואינו נפסל ביציאתו, אך העשה של "בבית אחד יאכל" נוהג גם בפסח שני וצריכים להחזירו לבית ולאוכלו ואינם רשאים לאכול בב' מקומות, וכן מצדד מהר"י קורקוס.

³¹ הרמב"ם שם כתב הראשון אין מוציאין ממנו חוץ לחבורה אבל פסח שני מוציאין אותו חוץ לבית אכילתו. ובאחרונים נתקשו בזה מדברי הגמ' פסחים צה. דמפורש להיפך, עי' כס"מ וקרי"ס, וע"ע בליקוטי הלכות מש"כ בזה.

³² רמב"ם פ"ט מהלכות קרבן פסח ה"ז לגבי בן נכר ותושב ושכיר. מילת זכריו ועבדיו: יש להסתפק האם מילת זכריו ועבדיו מעכבת בפסח שני או דהוי כמו מצות שאינן בגופו כמו שוחט על חמץ וצ"ע. [והא דאמרינן בדף צו. אלא מעתה ומלתה אותו אז יאכל בו ה"נ דבו אינו אוכל אבל אוכל בפסח דורות, ולא משני דאתי למעוטי פסח שני כמו לעיל לגבי ביקור, אין להוכיח מזה דנוהג בפסח שני דאדרבה י"ל

פרק ד' - איסורי חמץ

- א. איסור חמץ אינו נוהג בפסח שני, ואין בו משום בל יראה ובל ימצא ומשום תשביתו ומשום לא תשחט על חמץ⁴¹
- ב. ויש אומרים שמכל מקום בשעת אכילתו אסור לאכול

⁴¹פסחים צה. במשנה ובגמ'.
⁴²רש"י במדבר ט' י' כתב וז"ל פסח שני מצה וחמץ עמו בבית ואין איסור חמץ אלא עמו באכילתו, ע"כ. וכתב המנחת חינוך במצוה שפ"א שמבואר מדברי רש"י דאסור לאכול חמץ עם הפסח שני והוא דבר חדש מאד ולא ידעתי מהיכן יצא לרבינו זה וכו', ועי' במשך חכמה בהעלותך שם שג"כ נקט כן בדעת רש"י.

אבל באבי עזרי פ"י מהלכות קרבן פסח ה"טו כתב שברור שאין כונת רש"י שיש איסור בשעת אכילת הפסח שיאכל גם חמץ, אלא להיפך דאין איסור חמץ כלל אלא עמו באכילתו מותר עי"ש.
ועי' רש"י סוכה מז: ד"ה ופנית בבקר שכ' וז"ל פסח שני אינו אסור בחמץ אלא שטעון מצה למצוה ואוכל חמץ מיד עכ"ל, משמע מיד אחרי אכילת הפסח אבל בשעת אכילת הפסח לא, וזהו כדברי המנ"ח והמש"ח בדעת רש"י.

⁴³מחלוקת בפסחים צה: תרי תנאי אליבא דר' יהודה ולכאורה הלכה כמאן דאמר שטעון לינה שכן דעת חכמים בספרי פרשת ראה סי' קל"ד ומובא בתוס' שם ד"ה טעון, וכן בתוספתא פ"ח ה"ד. אמנם המאירי כאן פסק כמאן דאמר שאינו טעון לינה, וצ"ע.
והנה התוס' שם הקשו הרי כל המביא קרבן טעון לינה כמבואר בספרי שם ומי גרע פסח שני משאר קרבנות, ותיצו דשמא כיון דתשלומין דראשון הוא לא בעי לינה ע"כ. [וע"ע בליקוטי הלכות שם שכתב בדעת רש"י דאף אם אינו תשלומין מ"מ הוי גזיה"כ דפסח שני אינו טעון לינה כמבואר בגמ', והרמב"ן בסוכה מ"ח כתב שלר' יהודה שממעט פסח שני מלינה לית ליה שכל הקרבנות טעונים לינה עי"ש]. ולפי דברי התוס' נמצא שכל דברי ר' יהודה יתכנו רק כמ"ד פסח שני תשלומין דראשון אך לפ"מ שפסק הרמב"ם דפסח שני רגל בפ"ע ואינו תשלומין דראשון בודאי הוא טעון לינה, וכ"כ בליקוטי הלכות שם ובחסד לאברהם סוף הלכות קרבן פסח.

חמץ⁴².

- ג. יש אומרים שפסח שני טעון לינה בליל ט"ו בירושלים, ויש אומרים שאינו טעון לינה⁴³.
- ד. יום י"ד באייר אסור במלאכה בהספד ובתענית לכל אותם שמקריבים פסח שני⁴⁴. ויש אומרים שכל ישראל אסורים בהספד ובתענית⁴⁵.

והלינה היא בליל ט"ו, ואעפ"י שבלא"ה צריך להישאר בירושלים בתחילת הלילה כדי לאכול מן הפסח, מ"מ נפק"מ בדין לינה שגם לאחר שכבר אכל מן הפסח אסור לילך עד הבוקר.
והרמב"ם לא הזכיר כלל דין לינה כאן בקרבן פסח וגם בשאר הקרבנות לא הזכיר כלל דין לינה רק בהלכות ביכורים, ועי' בערוך לנר בסוכה מז: מש"כ בזה.

⁴⁴כדין כל מקריב קרבן שאסור ביום הקרבת הקרבן במלאכה בהספד ובתענית כמו שפסק הרמב"ם בפ"ו מהלכות כלי המקדש הלכה י', וכן מפורש לענין איסור הספד ותענית בחולין קכט: "כתוב במגילת תענית פסחא זעירא דלא למספד", וכ"ה בצל"ח בפסחים נ. לענין איסור מלאכה שמי שמביא פסח שני אסור כמו כל מביא קרבן, ועי"ש שכל ישראל אינם אסורים.

[ובתוספתא פ"ח ה"ד ר"י אומר אין פסח שני טעון לינה אלא כיצד הוא עושה נכנס ושוחט את פסחו בעזרה ויוצא ומספיד את אביו בבית פאגי, ע"כ. ובגליוני הש"ס להגר"י ענגיל פסחים צה: הקשה איך מותר להספיד הרי יום הקרבת קרבן חשוב יו"ט ואסור בהספד ותענית, ולכאורה צ"ל שהכוונה שמספיד בלילה ועי' בחסדי דוד שם. ובמקדש דוד קונטרס קדשים סי' ה' אות ה' כתב שדין הספד ותענית תלוי בדין לינה דשניהם מחמת שנחשב כרגל ולפיכך לר' יהודה שאין טעון לינה אינו אסור בהספד ותענית ע"ש].

⁴⁵במגילת תענית איתא, בארביסר ביה נכיסת פסחא זעירא דלא למספד, ובפירוש האשל שם כתב "לכל עדת ישראל כמו יתר הימים טובים שבמגילה, שהוא כללי גם לאלו שכבר עשו הפסח במועדו בראשון", עכ"ל. אמנם בפמ"ג משב"ז או"ח סוס"י קל"א נראה שהשוה פסח שני עם ט' זמנים של עצי כהנים והעם שכיון שהוא קרבן רק ליחידים אינו יו"ט אלא בשבילם ולא לכל ישראל, ע"ש.

ספרים חדשים בהלכות הקודש והמקדש

קונטרס מנחה למלך. ביאורים והוספות כעין משני"ב על רמב"ם הלכות קרבן פסח [ששה פרקים], עם 'תורת המנחה' כעין ביאור הלכה, ויבשולי המנחה' כעין שער הציון.
נכתב בס"ד בטוב טעם ודעת ע"י הרה"ג רבי יעקב ישראל הופמן שליט"א מודיעין עילית, מח"ס 'מנחת יעקב' על בגדי כהונה. ניתן להשיג אצל המחבר [לע"ע מהדורת בקורת], בטל': 08-9298507.

ספר מזבח יעקב. ביאורי סוגיות וביורורי הלכות בעניני מסכת זבחים. למעלה מ-400 עמודים. נכתב על ידי לומדי 'חבורת הכהנים' ככולל פוניבז' בראשות הגאון רבי בצלאל כהן שליט"א. ניתן להשיג [במחיר מסובסד] ברח' רב אמי 3 בני ברק בטל' 03-5793878.

לעדכון ספרים חדשים בהלכות הקודש והמקדש נא ליצור קשר בטל' 050-4134645 או לשלוח עותק למערכת בדוא"ל: korbanot@neto.net.il

מכון "תורת הקרבנות" ת.ד. 3196 בני ברק

טל' 050-4134645

כתובת: korbanot@neto.net.il

ניתן לקבל את הגליון במייל מידי חודש

הערות תמיהות וישובים בעניני הלכות הקרבנות יתקבלו עד י' בחודש. עדיפות להערות קצרות.

ניתן לשלוח ע"י הנציגים בכוללים או במייל לכתובת או ת.ד. 3196 ב"ב